

Waarom verandert de arbeidsparticipatie WGA 35-80?

De puzzelstukjes aan elkaar

Waarom neemt de arbeidsparticipatie¹ van voormalig vangnetters sterker toe dan die van voormalig werknemers met een WGA-uitkering? In dit artikel zet Marcel Spijkerman, kennisadviseur bij het Kenniscentrum UWV, een aantal mogelijke verklaringen op een rij.

TEKST | Marcel Spijkerman *

De UWV Monitor Arbeidsparticipatie geeft jaarlijks een overzicht van de ontwikkelingen in arbeidsparticipatie van Wajong'ers, WGA'ers, WIA-35-minners en Participatiewetters die onder de doelgroep banenafpraak vallen. Voor de WGA wordt onderscheid gemaakt naar voormalig werknemers en voormalig vangnetters. Voormalig werknemers hebben op het moment van de claimbeoordeling nog een werkgever. Dit is niet het geval voor voormalig vangnetters; die zijn ziek geworden tijdens de WW-uitkering, werkten als uitzendkracht of gingen ziek uit dienst. De ontwikkelingen in de arbeidsparticipatie verschillen voor beide groepen. Het aandeel van de voormalig werknemers dat werkt in de periode 2008–2014 is sterk gedaald en neemt vanaf 2015 slechts in geringe mate toe. De arbeidsparticipatie van voormalig vangnetters is ook gedaald tot 2013 maar neemt vanaf 2014 erg sterk toe (zie figuur 1).

Mogelijke verklaringen

Voor de ontwikkelingen van de arbeidsparticipatie door de tijd heen zijn verschillende verklaringen mogelijk. Een voor de hand liggende kandidaat is de conjunctuur; 2008 was het jaar waarin de financiële crisis begon en de gevolgen daarvan uitte zich op de arbeidsmarkt in een sterke toename van de

werkloosheid. Pas in 2014 startte de periode van herstel.

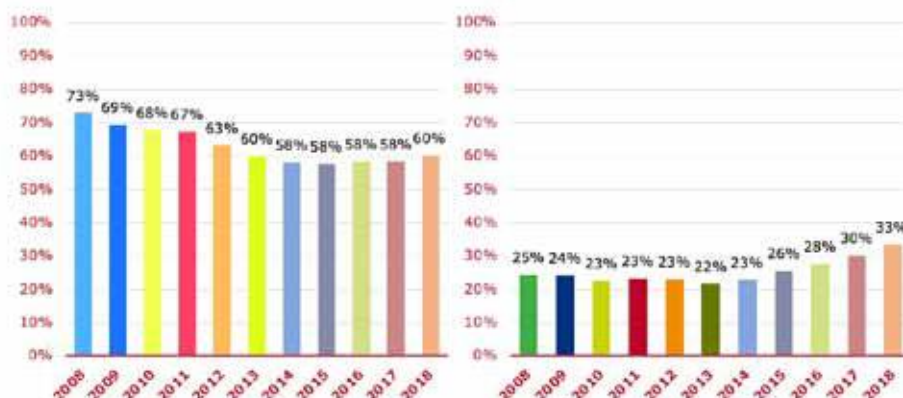
Een tweede verklaring is het feit dat het WGA-bestand nog in opbouw is. De WIA is eind 2005 ingevoerd als opvolger van de WAO. Het aantal mensen met een WIA-uitkering neemt daardoor nog steeds toe. Een derde mogelijke verklaring is dat de samenstelling van de groep mensen die een WGA-uitkering krijgt in de loop van de tijd is veranderd.

Dit artikel heeft tot doel om de invloed van de drie factoren op de ontwikkeling van de arbeidsparticipatie in onderlinge samenhang te bekijken. Ik kijk daarbij alleen naar de groep die na de claimbeoordeling een WGA 35-80-uitkering heeft gekregen.

Voormalig vangnetters

Figuur 1 laat de ontwikkeling in de arbeidsparticipatie zien voor voormalig werknemers en voormalig vangnetters gedurende de periode 2008–2018. Het eerste wat opvalt is het grote verschil in het niveau van arbeidsparticipatie: het aandeel voormalig werknemers dat werkt is veel hoger dan dat van het aandeel voormalig vangnetters. Zo werkt in 2018 60% van de voormalig werknemers terwijl in datzelfde jaar slechts 33% van de voormalig vangnetters werk heeft. Maar naast het verschil in het niveau vallen ook verschillen in de ontwikkeling van de arbeidsparticipatie op. De arbeidsparticipatie van voormalig werknemers is in de periode 2008–2014 sterk afgenomen en neemt vanaf 2015 slechts langzaam toe. Voor voormalig vangnetters zien we het omgekeerde; de arbeidsparticipatie is gedurende de periode 2008–2013 langzaam afgenomen maar neemt vanaf 2014 juist snel toe. Kennelijk is er niet alleen sprake van structurele verschillen in arbeidsparticipatie maar is ook de dynamiek anders. Hoe dit komt onder-

Figuur 1

Arbeidsparticipatie van WGA 35-80, voormalig werknemers (links) voormalig vangnetters (rechts) ³

Het hebben van werk op het moment van de claimbeoordeling heeft grote invloed

zoek ik met het zogenaamde APC-model waarin drie factoren in samenhang worden meegenomen: het jaar waarin iemand na de claimbeoordeling een WGA 35-80-uitkering heeft gekregen (de instroomcohort), de uitkeringsduur en de conjunctuur².

De invloed van het instroomcohort kan vervolgens weer uitgesplitst worden in persoons- en uitkeringskenmerken. In figuur 2 is de invloed van de uitkeringsduur, conjunctuur en het instroomcohort weergegeven op de ontwikkeling van de arbeidsparticipatie. Deze invloed is een combinatie van de ontwikkeling van de verklarende factoren in de populatie én de invloed van deze factoren op de kans dat iemand werkt. In de analyses zijn ook persoons- en uitkeringskenmerken zoals leeftijd en diagnosegroep afzonderlijk meegenomen. Voor de overzichtelijkheid zijn deze weergegeven als 'overige kenmerken' en 'werk bij start'.

Opvallend is dat de invloed van de uitkeringsduur op de arbeidsparticipatie verschilt tussen voormalig werknemers en voormalig vangnetters. De reden is dat de arbeidsparticipatie van voormalig werknemers bij aanvang van de uitkering veel hoger is dan die voor voormalig vangnetters. Een deel van de voormalig werknemers verliest het werk na verloop van tijd en hoewel een deel het werk weer hervat neemt per saldo de arbeidsparticipatie af. Voor voormalig vangnetters is dit precies omgekeerd en dit verklaart de tegengestelde invloed van de uitkeringsduur.

De conjunctuur is ook van invloed op de arbeidsparticipatie; in een gunstige conjunctuur met veel vraag naar arbeid neemt de arbeidsparticipatie van WGA'ers toe en vice versa. De invloed van de conjunctuur is voor voormalig vangnetters ongeveer twee keer zo groot als die voor voormalig werknemers. Dit is ook zichtbaar in de ontwikkeling van de arbeidsparticipatie [figuur 1].

De invloed van de persoons- en uitkeringskenmerken op

ontwikkelingen in de arbeidsparticipatie is klein. Dit betekent overigens niet dat een kenmerk als leeftijd geen invloed heeft. Het is namelijk bekend dat ouderen, eenmaal werkloos, het werk minder snel hervatten dan jongeren. Maar de leeftijdsopbouw van de instroomcohorten verandert slechts weinig en daardoor heeft leeftijd geen grote invloed op de ontwikkeling van de arbeidsparticipatie. Hetzelfde geldt voor de andere persoons- en uitkeringskenmerken. De uitzondering is het hebben van werk bij de start van de uitkering. Het aandeel dat werkt bij de start van de uitkering is gedurende de periode tot 2018 gedaald en dit heeft een negatieve invloed gehad op de ontwikkeling van de arbeidsparticipatie. De resterende invloed van het instroomcohort, gegeven de invloed van de persoons- en uitkeringskenmerken, is gering. Alleen bij de ontwikkeling van de arbeidsparticipatie van voormalig vangnetters zien we vanaf 2012 een positieve invloed.

Tot slot

Met dit artikel geven we verklaringen voor de verschillende ontwikkeling van de arbeidsparticipatie van voormalig werknemers en voormalig vangnetters. De situatie bij aanvang van de uitkering is sterk bepalend voor de ontwikkeling van de arbeidsparticipatie. Voor voormalig vangnetters is deze ongunstig en kan eigenlijk alleen nog maar beter worden. Voor voormalig werknemers geldt juist het omgekeerde.

* Marcel Spijkerman is kennisadviseur bij het Kenniscentrum UWV

Voetnoten:

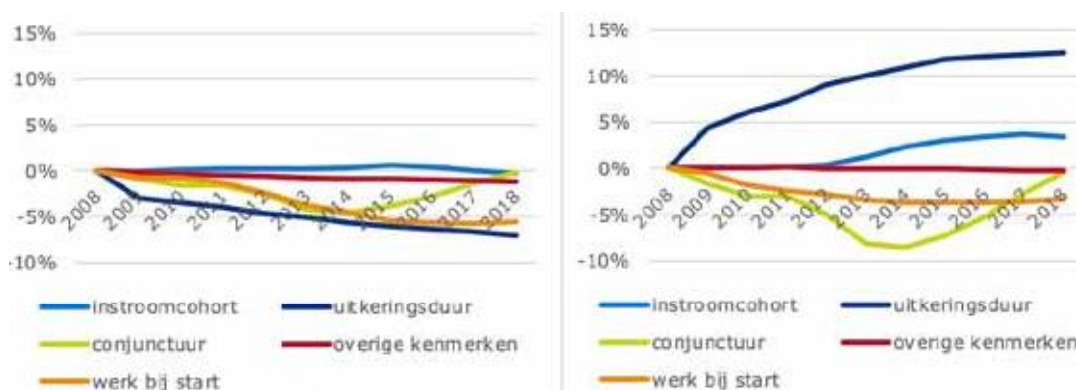
1 De recentste editie van de UWV Monitor Arbeidsparticipatie 2019 is die van februari 2020.

2 APC staat voor Age, Period and Cohort. Voor een uitleg van het APC-model zie: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK385364/>

3 De cijfers in figuur 1 wijken enigszins af van die in de UWV Monitor Arbeidsparticipatie 2019 omdat ik in dit artikel uitga van mensen met een WGA 35-80-uitkering die vanaf de claimbeoordeling dit type uitkering hebben gehad.

Figuur 2

De invloed van cohort, duur, conjunctuur en persoonskenmerken op ontwikkelingen in de arbeidsparticipatie: links voormalig werknemers, rechts voormalig vangnetters